

Eu Popa Pătru, lăcuioriu în Kinăud, am scris aastă carte de învățături, cu mila milostivului d[um]nedzău. amin.

Urmează patru file cu câteva evanghelii de la Marcu și Luca, cu titluri în slavonește, sfârșindu-se cu:

ГҮГЕЛА С ВЗ СРҫНОЕ ОМН АСКН . . . ρΑ'ι. Celelalte foi ce mai urmau lipsesc.

Din mărturisirea ce o face protopopul Popa Pătru reese că a transformat mult, „a tocmil“ (= a îndreptat) din traducerea acelu „popă rusesc“ de care vorbește și pe care nu-l putem identifica aici. Limba textului are foarte multe elemente din graiul de azi de pe Valea Crișului, unde este Tinăudul, satul lui Popa Pătru, care a trebuit să fie un activ „scriitor“, cu înțelesul de copist, dar poate și de „remanieur“ al textelor ce le-a transcris, din care se mai cunoaște un manuscris miscelaneu, la Academia Română, scris la 1685 de protopop Popa Pătru (cf. Catalogul manuscriselor, românești, tomul II, p. 467, No. 714) și care acum se găsește la Moscova, încât' nu l-am putut vedea. Dar persoana nu poate fi decât aceiași cu a noastră, socotind după felul însemnărilor, după nume și după data în care l-a scris (trei ani după Cazani). Ne propunem însă a face altă dată o cercetare comparativă între graiul Cazaniilor pe care le va fi spus și cetit poporului, în vremea păstoriei sale, protopopul Popa Pătru, și între graiul de azi din regiunea Tinăudului.

G. Giuglea.

XII.

Material pentru vocabularul botanic al limbii române.

Grădini țărănești din Banat.

Plantele cultivate prin grădinile țaranilor noștri sânt foarte felurite, potrivit gradului de cultură al ținutului, climatului ce stăpânește acolo și trecutului istoric. Istoria culturală își scoate cele mai importante elemente din studiul comparat al grădinilor țărănești. Dar și studiul limbii găsește în numirile plantelor cultivate de țărani date interesante cu privire la originea și des-

voltarea organică a limbii. Astfel de date ofere și lista plantelor de grădină din Sudvestul Banatului, culese de mine în vara anului 1920. Comunele vizitate sunt: Mehadia (M), Pecienecița (P), Svinița (S), Tișovița (T), Zagujeni (lângă Caransebeș (Z)). Toate, localități străvechi.

Lângă numirile populare adaug termenii literari ori științifici, numai unde o identificare este mai anevoioasă. Localitățile sânt indicate cu inițialele lor.

Numirile fiind colectate din teritorul unde a trăit autorul anonim al dicționarului valachico-latin dela Caransebeș la începutul veacului al XVIII-lea, am ținut să fac o comparație între acel „Dictionarium“ publicat de Gr. Cretzu și numirile de azi. Am *subliniat* numirile identice, iar numirile plantelor ce se găsesc în dicționar într-o formă mai mult sau mai puțin modificată, le-am notat cu (†). Numeroase numiri de plante din acest dicționar nu le-am auzit în puținele localități ce-am vizitat. Să fi pierit ele din cultură?

a) *Pomi, tufe și vie.*

Prune de toamnă (= bîstrițe) M P, de vară M P, drugoane M, grase M, gorgoloașe P, **Mere sălcii** Z, de Sântămărie Z, pogăși Z, plotogoase Z, roșioare Z, *de Sânpetru* M Z, mărșanțhe M Z, mărșanche P, de Sfântu Ilie M, sarbet'e M, țigănești M Z, orășănești Z, botu-oii Z, *oarzâne* Z, rănete (rainette) Z, tîrchișetafle (= Türkische Tafel) Z, ionatane (= Jonathan) Z, ledere (= Leder-Apfel) Z, tufoase Z, de sadă Z.

Pere de Sântu Ilie M Z, de Sîn-Petru M Z, †de *Sântămărie* Z P. trăgulite Z, cu nîezu roșu Z, †de iarnă P, țucăr-pere P.

†**Cireșe** ultoite M, păsărești M, *pârgavițe* Z, de Mai Z, ochiu-boului Z, Ciureșe d'el'e t'impurii P, de sâmpetru. P.

Căișine Z, zărzăline P.

Nuci M P

Struguri albi Z P, negri Z P, lunguiuși Z, d'e iarnă P.

Viță de vie brăghină M P, tămăioră M, țățhe (= țățta caprii) M, țîțariu P, paradaisă M, rizling M; *aguridă* (sălbatecă) M, P, S, T.

İaguzi (= frăgari, duzi) cu iagud'e, albi M P, negri M P, module (= sure) P, viorinți (= roșietici) M, *Frăgar Z.*

†**Agriși** M, Z, P.

Pierseci Z. t'ersăci M, *Piersăci P.*

Strugurei Z P, Țibizi M.

b) *Legume etc.*

Fasole (†făsu): *Păsulă* albă M, galbenă M. grasă P, moale M, gălbiñoară Z, cu târși Z, oloagă Z

Mazăre M, *madzăre P.*

Paprică M, piparcă Z.

Ceapă M, mănuntă Z, lungiușă Z, boboloașă Z.

Ai M Z, †usturoi P.

Hagime M Z

Pras P, *Pras M.*

Crastaveți P, †Crăstăveți Z.

†**Rădiși M Z,** Răd'icle roșii P, albe P.

Salată Z, Salată putersalat (*Buttersalat*) M, cu căpățină P, mică P.

Morcov M Z, morcoji P

Pătrânjel M, Pătrunjei sau pătlăgele Z, mirodie P.

Păștănat (= păstărnac) M, păștănac Z.

Țeler Z P.

Cherărabe Z.

†**Vardză căpățină P,** chel P, carfioale P

Bărăd'ici (=pătlăgele roșii) Z, Părădăiși P, care se mănăcă cu pită (= pătlăgele vinete) P.

Grumpii (= cartofi) t'impurii M, crumpei timpurii P, Crumpii roza Z, vânăți Z, d'e lună Z; Crumpei de lună P, d'e iarnă P.

Cucuruz M, mic P, mare P, mijlociu P.

Lebenițe Z, *Pepeni Z,* †Ludăi Z, trăgulă și curcúbet'e P. Duleți (· bostani) P.

Copșuni Z.

Mac Z.

Șofran Z.

Șpănat P.

Mărar P.

Cimbru P.

Brosbă (= *Helianthus tuberosus*) P.

c) *Plante de ornament.*

Golopăr (= calapăr: *Chrysanthemum balsamita*) M, P, călăpăr Z, Gheorghine (= *Dahlia variabilis*) M, aliene Z *Lemnodomnului* (= *Artemisia abrotanum*) M Z — Cârligei (= *Aquilegia vulgaris*) M — Iarbă crață (= *Mentha crispa*) M — Plăntiși (*Phalaris arundinacea* v. *picta*) M, plânticele P — Romoņițe (= *Chrysanthemum parthenium*) M Z P — Sânfireag (= garoafe, *Dianthus caryophyllus*) M, Sânvireni târcați Z (din ungurescul *székfüvirág*) — Floare de toamnă (= *Chrysanthemum indicum*) M P, albă, roșie (*Callistephus chinensis*) P — Bujor (= *Paeonia officinalis*) M Z P — *Crin* (= *Lilium candidum*) M Z — Vioală (= *Cheiranthus Cheiri*) M, albă P, roșie P (= *Matthiola annua*) — Minuțe (= *Bellis perennis*) M — Iglice (= *Primula acaulis* var) M, oghiștei Z — Fionfiu (= *Vinca minor*) M Z, foifir P, — Ochiu-boului (= *Chrysanthemum leucanthemum*) M — †Trandafir (= *Rosa centifolia*) M, trandafir P — Măgrin (și păsuele) = *Robinia pseudacacia* M. — Floarea soarelui (= *Helianthus annuus*) M Z — Floare roșie de sacsăe (= *Pelargonium zonale*) T, Flori roșii P, Floare lată Z — Floare rotată (= *Pelargonium Zonale*) T, creață (= *Pelargonium odoratissimum*) T, P — Zambile (= *Hyacinthus orientalis*) Z — Tă-tăiși (= *Chrysanthemum cinerariaefolium*) Z — Măierană (*Origanum maiorana*) Z — Pupi Z — *Iederă* Z — Tămăioară (*Chenopodium ambrosioides*) Z — Priboi (= *Geranium macrorrhizum*) Z — Fucsâne (= *Fuchsia*) Z, ciucurei P — Floare lată (*Pelargonium zonale*) Z — Rozmolin Z, rosmărin P — Adurmițele (*Iromdea purpurea*) Z — Tulipani Z — Spânz Z — †Busuioc P — *Leușlean* P — Levendru (= *Levendula Spica*) P — Uliandru (= *Nerium Oleander*) P.

Al Borza.,